

תקציר משנה ברורה

פרשת בהר

יוצא לאור לצורך שינון לימוד המ"ב בתוכנית דרשו, אין לסמוך על הנכתב ללא עיון בפנים הספר

סי' כג - כה, ט

סי' כג

בתחילה אף שעדיין לא נטלם בידו. * כתב הרמ"א דמי שאין לו ציצית עכשיו ואפי' הולך בלא ט"ק ותפילין מזומנין בידו, אי"צ להמתין על הציצית [וכן הדין בתדיר ושאינו תדיר דתדיר קודם, שאם אין התדיר לפניו אי"צ להמתין].

ב) יש להתעטף בט"ג ולהניח תפילין בביתו כדי שיצא מפתח ביתו בציצית ותפילין, וילך לביהכנ"ס לבוש בטלית ומוכתר בתפילין שהוא ענין גדול, ובמשכים קודם אור היום לא שייך ענין זה דעדיין לא הגיע זמן החיוב, ומ"מ כשיאיר היום טוב שיצא לחצר ביהכנ"ס וילבשם, ואח"כ יכנס לביהכנ"ס. * אם יודע שילך דרך מבואות מטונפים [או שמצויים נכרים ברחוב] יניחם בחצר ביהכנ"ס, ואם א"א יניחם בביתו ויכסם בכובעו או בידו, והטלית יתעטף בחצר ביהכנ"ס [ואע"פ שבא לידו קודם התפילין אי"צ להתעטף בביתו כיון שאין דעתו ללבושו כאן].

ג) הרא"ש היה מסדר ברכות השחר עד עומר ישראל בתפארה, ואז הי' מניח תפילין ומברך עומר ישראל בתפארה, ליתן שבח והודאה בברכה זו גם על התפילין שנקראין פאר, ולא ראינו נוהגין כן, רק מניחין קודם ברכות השחר או אח"כ כל אחד לפי מנהגו, ויש מודקדקין למשמש בתש"י וש"ר בשעה שמברך ברכת עומר ישראל בתפארה.

ד) צריך שיהיו תפילין עליו לכל הפחות בשעת ק"ש ותפילה, דאל"כ אף שיצא בדיעבד הוי כמעיד עדות שקר בעצמו, אך מי שאין לו תפילין או שהוא בדרך ואין יכול להניחם מפני הקור לא יאחר ק"ש בזמנה מפני זה. * כשאומר ואהבת את ה' יראה להכניס אהבת ה' בלבו, שלא יהי כדובר שקר ח"ו.

ה) יכון בהנחתם שציונו ה' להניח ד' פרשיות אלו שיש בהם יחוד שמו וייציאת מצרים, על הזרוע כנגד הלב, ועל הראש כנגד המוח כדי שנוכח ניסים ונפלאות שעשה עמנו שהם מורים על יחודו, ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו, וישעבד לקב"ה הנשמה שבמוח וגם הלב שהוא עיקר התאוות והמחשבות ובוזה יזכור את הבורא וימעט את הנאותיו, וכדיעבד אם לא כיון רק לשם מצוה בלבד יצא. * יש נוהגים לקרות לאחר הנחת תפילין פ' קדש וכן והיה כי יביאך, ובתפילין דר"ת יאמר כל הדי' פרשיות, ומנהג יפה הוא. * לשו"ע יניח של יד תחילה ויברך קודם ההידוק להניח תפילין [הלמ"ד בדגש], ואח"כ יניח של ראש, ולא יברך רק ברכה אחת לשתיהן [וכן פסק הגר"א. ביה"ל]. ולרמ"א יש לברך על של ראש על מצות תפילין [בפתח תחת הוי"ו ולא בחולם] אף שלא הפסיק בנתיים, וכן פשט המנהג בבני אשכנז, וטוב שיאמר אחר ברכה שניה ואחר שיהדק את של ראש כראוי בשכמל"ו. ביה"ל - לרעק"א טוב שיכון בעת ברכת להניח שאם הלכה שאי"צ אלא ברכה אחת, שמכיון שלא לצאת בברכת להניח על השל ראש, והפמ"ג כ' שאין לנהוג כן שלא ירגיל את עצמו לפקפק אחר מנהגו של ישראל.

ו) אם פגע בשל ראש תחילה צריך להעביר על אותה המצוה [כיון דכתוב בקרא מפורש דיד קודם] ויניח של יד תחילה ואח"כ של ראש, אך בדיעבד אם הניח של ראש תחילה, או שמצא הש"י שנשמש ממקומו אין להסיר הש"ר, וימחר להניח הש"י במקומו.

ז) יברך 'להניח' בקמץ [שהוא לשון הנחה], ולא בפתח [שהוא לשון עזיבה].

ח) צריך לברך על התפלה של יד אחר ההנחה על הקיבורת וקודם קשירתו, וכן בשל ראש אחר שמונחין על הראש וקודם שמהדקן כדי שיהא עובר לעשייתו, ויראה שיהא ראשו מוכסה בטלית בשעת ברכה כדי שלא יברך בגילוי הראש. * אם בירך בדיעבד קודם ההנחה על הקיבורת יצא, וכן אם לא בירך קודם קשירה יברך אח"כ.

ט) אסור להפסיק בדיבור בין תש"י לתש"ר עד שייגמור את ההידוק של תש"ר, ואפי' בלשה"ק, ואפי' דיבור של מצוה [ואפי' המניחין בחוה"מ בלא ברכה, או המניחין ר"ת, או שחלצו ע"מ להתחזקן שאי"צ לברך, ככ"ו לא יסיהו], ולכתחילה אסור להפסיק אפי' בשתיקה אם שוהא הרבה שלא לצורך אפי' לא מסיח דעתו, ואם הסיח דעתו חוזר ומברך, ואפי' לרמוז בעיניו ולקרוא באצבעותיו יש ליזהר לכתחילה. * ואם הפסיק בדיבור אפי' בשוגג [ואפי' תיבה אחת. ביה"ל]: לשו"ע מברך על ש"ר על מצות תפילין, ולרמ"א צריך לברך על ש"ר להניח וגם על מצות, ונכון שישמש בש"י להזיזו ממקומו ויחזק הקשר, ואם לא משמש ימשמש אחר ברכה. ביה"ל - לרעק"א יותר טוב שיברך תחילה על ש"ר על מצות ואח"כ ימשמש בש"י ויחזק הקשר ויברך להניח, עוד כתב ביה"ל דכל שלא הידק הקשר לא נגמר המצוה ולא אמרין קלוטה כמי שהונחה, ועוד כתב דאם עדיין לא בירך להניח על הש"י, יברך להניח ויפטור שניהם.

א) בזמננו שלובשים את הטלית לשם מצוה אסור להכנס בה לבית הקברות כשהם מגולים משום לועג לרש, אך אם הם מכוסים תחת כנפי כסותו מותר [ולכך ט"ק שהיא תחת בגדיו מותר, אך כשהולך בלא מלבוש עליון אסור, ויש מחמירין בט"ג ואפי' הוא מכוסה, ויש להקל].

ב) לא מהני לקשור שני ציציות שבשני כנפיו זה עם זה ולהיכנס לבית הקברות [דהא לא מתבטל מצות ציצית ע"ז דלאו קשר של קיימא הוא, ועוד שלפי דעתם שסוברים שנתבטל הציצית בקשירתם נמצא שלובשין בגד ללא ציצית].

ג) הנכנס תוך ד"א של מת וקבר דינו כנכנס לבית הקברות, ואפי' בקבר של קטן דשמוא נשמת גדול הוא, אך בקבר של אשה שבחיה נמי פטורה ליכא משום לועג לרש. * הכתפים הלובשים ציצית צריכים לכסותם ואפי' במקום שעושים גם למתים ציצית, דאיכא לועג לרש הואיל והמתים פטורים מציצית.

סי' כד

א) אם אין אדם לובש ט"ק בת ד' כנפות אין חייב בציצית, וטוב ונכון שכל אדם יהי' זהיר ללבוש ט"ק כל היום כדי שיוכר המצוה כל רגע [כאדם המזהיר לחבירו על ענין, שקושר קשר באזורו שיזכירון]. * נכון ללבוש ט"ק על המלבושים. * לפחות יזהר כל אדם שיהא לבוש ציצית בשעת ק"ש ותפילה דאל"כ מעיד עדות שקר בעצמו, וכתב החי"א דלא טוב עושין המתפללין בלא ט"ג, דע"פ רוב הט"ק אין עשוי כדיון וגם ישן בו בלילה ואינו יכול לברך עליו.

ב) מצוה לאחוז הציצית בידו השמאלית בין קמיצה לזרת כנגד ליבו בשעת ק"ש, וכשיגיע לפ' ציצית יקחם גם ביד ימינו ויביט בהם, ויהיו בידו עד שיגיע לנאמנים ונחמדים לעד, ואז ינשק הציצית ויסירם מידו.

ג) טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך.

ד) מנהג יפה להסתכל בציצית כשמגיע לוראתם אותה וליתן אותם על העינים [ונמצא בקדמונים שכל המעביר ציצית על עינו כשקורא פ' ציצית מוכסח שלא יבוא לידי סימיו עינים], ויש נוהגים לנשק הציצית בשעה שרואה אותם. * סומא יאחוז הציצית בידו בשעת ק"ש אך לא יעבירם על עיניו.

ה) מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם י' קשרים רמז לספירות שקשורים ואחוזים זב"ז, ועם ט"ז חוטים עולה כ"ו כשם הווי"ה.

ו) גדול עונשו של המבטל מצות ציצית ועליו נאמר לאחוז בכנפות הארץ, והזהיר בה זוכה ורואה פני שכניה. * מצוה לעשות טלית וציצית נאים, וה"ה לכל המצוות שצריך לעשותם בהידור ככל האפשר. * אסור לרקום פסוקי תורה בטלית, ואם נרקם מותר לברך עליו, וכן לא ירקמו על מפות.

סי' כה

א) אחר שלבש טלית מציין יניח תפילין, ואפי' אם הטלית חייבת מדרבנן [כגון שאולה אחר ל' יום] יש להקדימה לתפילין דמעלין בקודש. * מי שאין ידו משגת לקנות ציצית ותפילין - תפילין קודמין, וכ"ש לענין לקנות תפילין מהודרין וטלית נאה שתפילין קודמין, וכשאין ידו משגת אין מחויב לחזור על הפתחין לקנותן, אך כשידו משגת וסומך על מה ששואל מאחרים עונשו גדול [ופעמים שהקשר אינו כמידת ראשו וכו']. * המניחין כיס התפילין והטלית בתוך כיס אחד יזהרו שלא יניחו כיס התפילין למעלה, כדי שלא יפגע בהם תחילה [ואפי' לא יאחוז בידו, אלא שלפי הושטת ידו מזומנין לפניו יש להקדימן] ויצטרך להניחם מקודם [ואפי' אם מתבייש ע"ז צ"ע אם יש להקל. ביה"ל]. ביה"ל - וכן יזהר שלא יפגע בשל ראש תחילה, וכן אפי' אם פשט הטלית והתפילין לפי שעה ונחזירם מיד בלא ברכה ונדמנו לו התפילין קודם, חייב להקדימן. * עבר והניח התפילין מידו ונטל הטלית, אסור לעזובו וליטול התפילין. * אם לא רוצה להניח התפילין עתה רק אחר זמן, לא שייך בזה אין מעבירין על המצות. * המתפלל בביתו ובתוך חדר שלפניו מונח התפילין ובחדר אחר מונח הטלית צריך להניח תפילין